

Komisjoni teatis — Finantsasutuste ⁽¹⁾ rekapi­ta­liseerimine praeguses finantskriisis: piirdumine minimaalselt vajaliku abiga ja kaitsemeetmed põhjendamatute konkurentsimoonutuste vastu

(EMP­s kohaldatav tekst)

(2009/C 10/03)

1. SISSEJUHATUS

- (1) Komisjoni 13. oktoobri 2008. aasta teatise „Riigiabi eeskirjade kohaldamine meetmete suhtes, mida on võetud seoses finantsasutustega praeguse ülemaailmse finantskriisi olukorras” ⁽²⁾ (edaspidi „pangandusteatis”) tunnistatakse, et rekapi­ta­liseerimiskavad kujutavad endast põhilisi meetmeid, mida liikmesriigid saavad võtta, et säilitada finantsturgude stabiilsus ja häireteta toimimine.
- (2) 7. oktoobril 2008 kohtunud majandus- ja rahandusküsimuste nõukogu ning 12. oktoobril 2008 kohtunud eurogrupp hindasid rekapi­ta­liseerimist sarnaselt, järeldades, et „Valitsused lubavad anda sobivas ulatuses kapitali, kui seda vajatakse, samas soodustades kõigi kättesaadavate vahenditega erakapitali osaluse suurendamist. Finantsinstitutsioonidel peaks olema kohustus aktsepteerida lisapiiranguid, eelkõige selleks, et vältida selliste meetmete võimalikku kuritarvitamist nende kahjuks, kes sellistest meetmetest kasu ei saa”, ning „konkurentide õiguspäraseid huve tuleb kaitsta, eelkõige riigiabi eeskirjadega”.
- (3) Praeguseks on komisjon kooskõlas pangandusteatises sätestatud põhimõtetega heaks kiitnud rekapi­ta­liseerimiskavad kolmes liikmesriigis ning üksikud rekapi­ta­liseerimismeetmed ⁽³⁾. Rekapi­ta­liseerimist, eelkõige liht- ja eelisaktisate emiteerimise näol, on lubatud eelkõige tingimusel, et kehtestatakse turupõhised tasumäärad, asjakohased käitumisega seotud kaitsemeetmed ja korrapärane läbivaatamine. Kuna aga praegu kavandatavate rekapi­ta­liseerimiskavade laad, ulatus ja tingimused varieeruvad märkimisväärselt, on nii liikmesriigid kui ka võimalikud abisaajad soovinud täpsemaid suuniseid selle kohta, kas rekapi­ta­liseerimise konkreetsed vormid oleksid riigiabi eeskirjade alusel vastuvõetavad. Nimelt ei kavanda mõni liikmesriik pankade rekapi­ta­liseerimist mitte eelkõige nende päästmiseks, vaid pigem reaalmajandusele laenamise tagamiseks. 2. detsembril 2008 kohtunud majandus- ja rahandusküsimuste nõukogu tunnistas vajadust krediidi säilitamise eesmärgil läbiviidavat ennetavat rekapi­ta­liseerimist käsitlevate edasiste suuniste järele ning kutsus komisjoni üles neid ruttu vastu võtma. Käesolevas teatise esitatakse uute rekapi­ta­liseerimiskavade suunised ja luuakse võimalus olemasolevate rekapi­ta­liseerimiskavade muutmiseks.

Ühiseesmärgid: finantsstabiilsuse taastamine, reaalmajandusele laenamise tagamine ja võimaliku maksejõuetuse süsteemiriskiga tegelemine

- (4) Finantsturgude praeguses olukorras võib pankade rekapi­ta­liseerimine teenida mitut eesmärki. Esiteks aitab rekapi­ta­liseerimine kaasa finantsstabiilsuse taastamisele ja aitab taastada usaldust, mida on vaja pankadevahelise laenamise taastamiseks. Pealegi pakub lisakapital surutise ajal puhvrit kahjumi vähendamiseks ja piirab pankade maksejõuetuks muutumise ohtu. Praeguses olukorras, mille kutsus esile eelkõige ettevõtja Lehman Brothers kokkuvarisemine, võivad põhimõtteliselt elujõulised pangad vajada kapitalisüste, et vastata üldlevinud arusaamisele, et varasemat ohu alahindamist ja kasvanud rahastamiskulusid arvestades on vaja kõrgemaid kapitali suhtarve.

⁽¹⁾ Lugemise hõlbustamiseks viidatakse käesolevas dokumendis finantsasutustele lihtsalt kui „pankadele”.

⁽²⁾ ELT C 270, 25.10.2008, lk 8.

⁽³⁾ Vt komisjoni otsus, 13. oktoober 2008, abi N 507/08 *Financial Support Measures to the banking Industry in the UK* (ELT C 290, 13.11.2008, lk 4); komisjoni otsus, 27. oktoober 2008, abi N 512/08 *Rettungspaket für Kreditinstitute in Deutschland* (ELT C 293, 15.11.2008, lk 2); komisjoni otsus, 19. november 2008, abi N 560/08 *Support measures for the credit institutions in Greece*; komisjoni otsus, 12. november 2008, abi N 528/08 *Holland, Aid to ING Groep N.V* ja komisjoni otsus, 25. november 2008, abi NN 68/08 *Latvian State support to JSC Parex Banka*.

- (5) Teiseks võib rekapitalizeerimine aidata tagada reaalmajandusele laenamist. Põhimõtteliselt elujõulised pangad võivad eelistada laenamise piiramist, et vältida riske ja hoida kõrgemat kapitali suhtarvu. Riigi kapitalisüst võib ära hoida laenupakkumise piiranguid ja piirata finantsturgude raskuste levikut teistesse ettevõtlusvaldkondadesse.
- (6) Kolmandaks võib riigipoolne rekapitalizeerimine olla sobiv reageering ka nende pankade probleemidele, keda ähvardab maksejõuetus nende konkreetse ärimudeli või investeerimisstrateegia tõttu. Riigi vahenditest tehtav kapitalisüst, millega antakse märkimisväärset toetust üksikule pangale, võib aidata vältida ka panga võimaliku maksejõuetuse lühiajalist süsteemset mõju. Pikaajalises perspektiivis võiks rekapitalizeerimisega toetada jõupingutusi, mille raames valmistatakse ette kõnealuse panga pikaajalise elujõulisuse taastamist või panga tegevuse nõuetekohast lõpetamist.

Võimalikud konkurentsiprobleemid

- (7) Nimetatud ühiseid eesmärke arvestades peab iga rekapitalizeerimiskava või -meetme hindamisel arvestama võimalikke konkurentsimooneid kolmel tasandil.
- (8) Esiteks, pankade rekapitalizeerimine liikmesriigi poolt ei tohiks selle konkreetse liikmesriigi pankadele anda põhjendamatu konkurentsieelist teiste liikmesriikide pankade ees. Teistest liikmesriikidest pärit konkurentidega võrreldes märkimisväärselt madalamate intressidega juurdepääs kapitalile, kui sellele puudub pädev riskipõhine õigustus, võib oluliselt mõjutada panga konkurentsipositsiooni Euroopa laiemal ühtsel turul. Ühes liikmesriigis antav ulatuslik abi võiks esile kutsuda ka liikmesriikide vahelise võidujooksu toetuste saamiseks ja tekitada raskusi nende liikmesriikide majandusele, kes ei ole rekapitalizeerimiskavasid vastu võtnud. Võrdsete võimaluste säilitamiseks on vältimatu võtta omaks sidus ja kooskõlastatud lähenemisviis riiklike kapitalisüstide teostamisele ning rekapitalizeerimisega seonduvatele muudele tingimustele. Nimetatud valdkonnas võetud ühepoolsed ja kooskõlastamata meetmed võivad takistada ka jõupingutusi finantsstabiilsuse taastamiseks. („Liikmesriikidevahelise ausa konkurentsi tagamine”).
- (9) Teiseks võivad rekapitalizeerimiskavad, mis on liikmesriigis kõigile pankadele kättesaadavad, ilma et abi saavaid panku nende riskiprofiili alusel piisavalt eristataks, anda põhjendamatu eelise raskustes ja nõrgemate tulemustega pankadele võrreldes pankadega, mis on põhimõtteliselt elujõulised ja paremate tulemustega. See moonutab konkurentsi turul, moonutab soodustusi, suurendab moraalselt ohtu ja nõrgendab Euroopa pankade üldist konkurentsivõimet. („Pankadevahelise ausa konkurentsi tagamine”).
- (10) Kolmandaks ei tohiks riiklik rekapitalizeerimine, eelkõige sellega seotud tulu, asetada panku, kellel puudub juurdepääs riiklikule rahastamisele, aga kes otsivad turul lisakapitali, märkimisväärselt vähem konkurentsivõimelisse olukorda. Riiklik skeem, mis tõrjub kõrvale turupõhised tehingud, raskendab naasmist turu normaalse toimimise juurde. („Turu normaalse toimimise juurde naasmise tagamine”).
- (11) Kõigil rekapitalizeerimisettepanekutel on kuhjув konkurentsimoju igal nimetatud kolmel tasandil. Nimetatud konkurentsi seonduvate probleemide ja finantsstabiilsuse taastamise eesmärkide vahel tuleb leida aga tasakaal, mille raames saab tagada reaalmajandusele laenamise ja maksejõuetuse ohuga tegelemise. Teisest küljest peavad pankade kapitalile juurdepääsu tingimused olema piisavalt soodsad, et rekapitalizeerimine oleks piisavalt tõhus. Samuti peaksid kõigi rekapitalizeerimismeetmetega seotud tingimused tagama võrdsed võimalused ja pikas perspektiivis naasmise normaalse turutingimuste juurde. Riigi sekkumine peaks seega olema proportsionaalne ja ajutine ning see peaks toimuma viisil, mis innustab panku riigi kapitali tagastama niipea, kui turutingimused lubavad, et Euroopa pangandus-sektor väljuks kriisist konkurentsivõimelise ja tõhusana. Kapitalisüstide turupõhine hinnakujundus oleks parim kaitsemeetme põhjendamatu erinevuste vastu kapitalisatsiooni tasemes ja sellise kapitali väärkasutamise vastu. Kõigil juhtudel peaks liikmesriik tagama, et pankade rekapitalizeerimine põhineb tegelikul vajadusel.
- (12) Tasakaal, mis tuleb saavutada finantsstabiilsuse ja konkurentsieesmärkide vahel, rõhutab põhimõtteliselt elujõuliste ja hästi toimivate pankade ning raskustes ja mitte nii hästi toimivate pankade eristamise tähtsust.

- (13) Nii skeemide kujul kui ka üksikute pankade toetamisena aset leidvate rekapiitalseerimismeetmete hindamisel pöörab komisjon seega erilist tähelepanu abisaajate riskiprofiilile ⁽¹⁾. Põhimõtteliselt peaks kõrgema riskiprofiiliga pangad maksma rohkem. Mitmele pangale avatud rekapiitalseerimiskavade koostamisel peaks liikmesriigid hoolikalt kaaluma sisenemiskriteeriume ja erinevate riskiprofiilidega pankade kohtlemist ning nende kohtlemist vastavalt eristama (vt I lisa). Arvestada tuleb nende pankade olukorda, mis on raskustes praeguste erakorraliste tingimuste tõttu, ehkki enne kriisi oleks neid käsitletud põhimõtteliselt elujõulistena.
- (14) Lisaks sellistele näitajatele nagu vastavus ametlikele likviidsusnõuetele ja tuleviku kapitaliadekvaatus, mida kinnitavad riiklikud järelevalveasutused, peaksid näiteks kriisieelne krediidiriski vahetusinstrumendide vahemiku ja reitingud olema hea alus erinevate pankade tulumäärade eristamiseks. Praegused vahemikud võivad samuti anda märku vältimatutest ohtudest, mis nõrgendavad mõnede pankade konkurentsipositsiooni, kui nad väljuvad üldistest kriisitingimustest. Kriisieelsed ja praegused vahemikud peaksid igal juhul andma märku koormast, mida põhjustavad väärtusetu vara ja/või panga ärimudeli nõrkus näiteks selliste faktorite tõttu nagu liigne sõltumine lühiajalisest rahastamisest või ebanormaalne finantsvõimendus.
- (15) Nõuetekohaselt põhjendatud juhtudel võib osutada vajalikuks nõustuda raskustes pankade lühikeses perspektiivis väiksema tuluga eeldusel ja tingimusel, et pikas perspektiivis võetakse neid toetava riikliku sekkumise kulusid arvesse ümberkorraldamisel, mis on vajalik elujõulisuse taastamiseks ja neile asendusmeetmetes antud toetuse konkurentsivõime arvestamiseks. Rahaliselt elujõulistel pankadel võib olla õigus rekapiitalseerimise suhteliselt madalatele sisenemismääradele ning vastavalt ka märkimisväärselt soodamatele riikliku toetuse pikaajalistele tingimustele eeldusel, et nad nõustuvad vahendite tagasimaksmise või ümberarvestamise tingimustega, et riigi sekkumine jääks endiselt ajutiseks ning säiliks finantsstabiilsuse taastamise/majandusele laenamise eesmärk ja et võetaks laiematel strateegilistel eesmärkidel arvesse vajadust vältida vahendite kuritarvitamist.

Euroopa Keskpanka nõukogu soovitused

- (16) Euroopa Keskpanka nõukogu tegi oma 20. novembri 2008. aasta soovitustes ettepaneku kehtestada meetod euroala põhimõtteliselt elujõuliste finantsasutuste riiklike rekapiitalseerimismeetmete hinnakujundamise võrdlusaluste määramiseks. Nimetatud soovituste põhilised kaalutlused on käesolevas sissejuhatuses sätestatud põhimõtetega täielikus kooskõlas. Kooskõlas oma konkreetsete ülesannete ja vastutusalaodega paneb Euroopa Keskpank erilist rõhku rekapiitalseerimismeetmete tõhususele, et tugevdada finantsstabiilsust ja soodustada häirimatut krediidivoogu reaalmajandusse. Samas rõhutab keskpank turupõhise hinnakujunduse vajadust, sealhulgas üksikute abi saavate pankadega seotud konkreetseid riske ja konkureerivatele pankadele võrdsete võimaluste säilitamise vajadust.
- (17) Komisjon tervitab keskpanka soovitusi, milles tehakse ettepanek kapitalisüsteemide hinnakujunduse skeemi kehtestamiseks, mis põhineb abi saavate pankade (mis on põhimõtteliselt elujõulised pangad, kui ei võeta arvesse kõikumisi nende riskiprofiilis) tootluse vahemikul. Nimetatud dokumendiga kavatsetakse laiendada suuniseid lisaks tulumääradele ka muudele tingimustele ja tingimustele, millistel pangad, mis ei ole põhimõtteliselt elujõulised, võivad saada juurdepääsu riiklikele vahenditele.
- (18) Lisaks, tunnistades, et praegused erandlikud turukursid ei kujuta endast mõistlikke võrdlusaluseid kapitali õige tulumäära kindlaksmääramiseks, on komisjon seisukohal, et liikmesriikide võetavate rekapiitalseerimismeetmete puhul tuleks arvestada riski alahindamist kriisieelsel ajavahemikul. Ilma selleta võiks riiklik tulumäär anda abisaajatele põhjendamatu konkurentsieelse ning lõpuks tõrjuda erakapitali poolse rekapiitalseerimise kõrvale.

⁽¹⁾ Vaata üksikasju I lisas.

2. REKAPITALISEERIMISE ERINEVATELE LIIKIDELE KEHTIVAD PÕHIMÕTTED

- (19) Hinnakujunduse vastavus turuhindadele on konkurentsimoontuste piiramise parim tagatis ⁽¹⁾. Sellest järeldub, et rekapi-taliseerimiskava tuleks üles ehitada viisil, mis võtab arvesse iga panga turuolukorda, sealhulgas panga praegust riskiprofiili ja likviidsuse taset, ning säilitab võrdsed võimalused, mitte andes praeguste tuualternatiividega võrreldes liiga suuri toetusi. Lisaks peaksid hinnakujunduse tingimused innustama panku riigi kapitali tagastama niipea, kui kriis on läbi.
- (20) Nimetatud põhimõtted tähendavad rekapi-taliseerimismeetmete järgmiste elementide hindamist: rekapi-taliseerimise eesmärk, abi saava panga usaldusväärsus, tulumäär, stiimulid kava kasutamise lõpetami-seks, eelkõige seoses riigi kapitali asendamisega erainvestorite omaga ⁽²⁾, et tagada riigi ajutine osalus pankade kapitalis, kaitsemeetmed abi kuritarvitamise ja konkurentsimoontuste vastu ning rekapi-taliseerimiskava mõju ja abisaajate olukorra hindamine regulaarsete aruannete või vajadusel ümberkorral-duskavade teel.

2.1. Rekapi-taliseerimine praegustel turukurssidel

- (21) Kui riigi kapitalisüstid toimuvad võrdsetel tingimustel erainvestorite märkimisväärse osalusega (30 % või rohkem), kiidab komisjon heaks kokkuleppes sätestatud tulumäära ⁽³⁾. Arvestades sellise tehinguga kaasnevate konkurentsiprobleemide piiratust, välja arvatud juhul, kui tehingu tingimused mõjutavad erainvestorite stiimuleid märkimisväärselt, ei tundu põhimõtteliselt olevat mingit vajadust eelnevate konkurentsi kaitsemeetmete või kava kasutamise lõpetamise stiimulite järele.

2.2. Põhimõtteliselt elujõuliste pankade ajutine rekapi-taliseerimine, et suurendada finantsstabiilsust ja reaalma-jandusele laenamist

- (22) Käesoleva kategooria pankade kohtlemise hindamisel paneb komisjon märkimisväärsset rõhku põhimõt-teliselt elujõuliste ja muude pankade eristamisele, millel peatuti punktides 12–15.
- (23) Üldise tulumäära puhul tuleb piisaval määral arvesse võtta järgnevaid kaalutlusi:
- a) iga abisaaja praegune riskiprofiil ⁽⁴⁾;
 - b) valitud meetme omadused, sealhulgas alluvussuhted; risk ja kõik maksmisega seotud üksikasjad ⁽⁵⁾;
 - c) olemuslikud kava kasutamise lõpetamise stiimulid (näiteks intressimäära tõstmise tingimused ja tagastamisklauslid);
 - d) riigikohane võrdlusalusena kasutatav riskivaba intressimäär.
- (24) Riigipoolset rekapi-taliseerimiselt teenitav *tulu* ei saa olla sama kõrge kui turu praegune tase (umbes 15 %) ⁽⁶⁾, kuna see ei pruugi tingimata kajastada normaalseid turutingimusi ⁽⁷⁾. Sellest tulenevalt on komisjon valmis heaks kiitma põhimõtteliselt elujõuliste pankade rekapi-taliseerimise *hinda* tasemel, mis

⁽¹⁾ Vt pangandusteatise punkt 39.

⁽²⁾ Kõiki käesoleva dokumendi viiteid kava kasutamise lõpetamise ja riigi kapitali tagastamise stiimulitele tuleb mõista selles võtmes, et nende eesmärk on asendada riigi kapital erakapitaliga määral, mis on vajalik ja asjakohane normaalsete turutingimuste juurde naasmise kontekstis.

⁽³⁾ Vt nt komisjoni 27. oktoobri 2008. aasta otsus abi N 512/08 kohta (*Rettungspaket für Kreditinstitute in Deutschland*), punkt 54.

⁽⁴⁾ Vaata üksikasju I lisas.

⁽⁵⁾ Näiteks mitmed parameetrid suurendavad või vähendavad eelisaktiase väärtust, sõltuvalt nende täpsest määratlusest, näiteks: vahetatavus lihtaktiase või muude instrumentide vastu, liit- või mitteliitdividendid, fikseeritud või muutuv divi-dendimäär, eelisõigus lihtaktiase ees ettevõtja likvideerimise korral, osalusõigus lihtaktiase eest dividendimäära ületava tulu väljamaksmises, müügioptsioon, tagastamisklauslid, hääleõigus. Võrdlusalusena kasutab komisjon kapitaliinstru-mendi üldklassifikatsiooni erinevate regulatiivkategooriate (nt põhi/mittepõhi, I tase/II tase) hulgas.

⁽⁶⁾ Näiteks JP Morgan, Europe Credit Research, 27. oktoober 2008; Merrill Lynch andmed euros väljastatud I taseme laenu kohta vähemalt investeerimisreitingut omavatelt pankadelt, mis on antud Eurobond turul või eurotsooni liikmesriikide siseturul. Andmed pärinevad ECOWINIlt (ml: et10yld).

⁽⁷⁾ Praegused tulumäärad võivad tuleneda ka praegusest suhtelisest suurest nõudlusest I taseme kapitali järele, kuna pangad eemalduvad praegu alakapitaliseerituks peetavast mineviku ärimudelidest, millega kaasneb suhteliselt väike pakkumine ja turu suur ebastabiilsus.

jääb praegustest turukurssidest allapoole, et teha pankadele selliste meetmete kasutamine soodsamaks ning seeläbi toetada finantsstabiilsuse taastamist ja reaalmajandusele laenamise tagamist.

- (25) Samas ei tohiks rekapitalizeerimisest riigile oodatav kogutulu olla liiga erinev praegustest turuhindadest, sest i) vältida tuleks kriisieelsel ajavahemikul ilmnenud riski alahindamist; ii) arvesse tuleb võtta ebakindlust seoses uue hinnatasakaalu ajastuse ja tasemega; iii) tagada tuleb kava kasutamise lõpetamise stiimulid ja iv) minimeerida tuleb konkurentsimoontonutuste risk liikmesriikide ning nende pankade vahel, kes teenivad praegu turul tulu ilma igasuguse riigiabi. Praegustest turuhindadest mitte üleliia lahknev tulumäär on äärmiselt oluline ka selleks, et vältida erasektori kaudu toimuva rekapitalizeerimise kõrvaltoetumist ja hõlbustada normaalsete turutingimuste juurde naasmist.

Rekapitalizeerimise alammäär

- (26) Komisjon on seisukohal, et rekapitalizeerimise määra kindlaksmääramise pädev meetod on esitatud eurosüsteemi 20. novembri 2008. aasta soovitus. Nimetatud meetodit kasutades arvutatud määrad kujutavad eurosüsteemi hinnangul endast põhimõtteliselt elujõuliste pankade rekapitalizeerimise nõutava nominaalse tulumäära asjakohast alust (alammäära). Nimetatud määra võib suurendada, et arvesse võtta vajadust soodustada riigi kapitali tagastamist⁽¹⁾. Komisjon on seisukohal, et selline suurendamine teenib ka moonutatusta konkurentsi kaitsmise eesmärki.
- (27) Eurosüsteemi soovitusel ollakse seisukohal, et *põhimõtteliselt elujõuliste pankade* rekapitalizeerimisinstrumentide — eelisaktiade ja muude hübriidinstrumentide valitsuse poolt nõutava tulumäära võiks kindlaks määrata „hinnakoridori” alusel, mis on piiratud: i) allutatud laenude nõutava tulumääraga, mis kujutab endast *alampiiri* ja ii) lihtaktiade nõutava tulumääraga, mis kujutab endast *ülempiiri*. Nimetatud meetod hõlmab hinnakoridori arvutamist erinevate komponentide põhjal, mis peaksid arvesse võtma ka üksikute pankade (või sarnaste pankade kogumi) ja liikmesriikide erijooni. Kasutades asjaomaste parameetrite (valitsuse võlakirjade tootlus, krediidiriski vahetusinstrumentide vahemik, aktiade riskipreemia) keskmisi (keskmisi või mediaan-) väärtusi, on meetodi rakendamise tulemuseks koridor, kus allutatud laenudele sarnanevate omadustega eelisaktiade keskmiseks nõutavaks tulumääraks on 7 % ja euroala pankadega seonduvate lihtaktiade keskmiseks nõutavaks tulumääraks on 9,3 %. Sellisena kujutab nimetatud keskmise määra koridor endast soovituslikku vahemikku.
- (28) Komisjon nõustub põhimõtteliselt elujõuliste pankade puhul eespool esitatud meetodil põhineva minimaalse tuluga⁽²⁾. Nimetatud tulu on kohandatud individuaalse panga vajadustega erinevate parameetrite põhjal:
- a) valitud kapitali liik⁽³⁾: mida madalam on alluvus, seda madalam on vajalik toetus hinnakoridoris;
 - b) friigikohane võrdlusalusena kasutatav riskivaba intressimäär;
 - c) kõigi riiklikul tasandil abikõlblike pankade (nii rahaliselt elujõuliste kui ka raskustes pankade) individuaalsed riskiprofiilid.
- (29) Liikmesriigid võivad valida hinnakujundusviisi, mis võtab lisaks arvesse ka intressimäära tõstmise tingimusi või tagastamisklausleid. Hinnakujundusviis tuleks valida nii, et soodustades riigi poolt pankadele tehtavate kapitalisüstide varajast lõpetamist, ei tooks see kaasa kapitalikulu ulatuslikku kasvu.
- (30) Komisjon kiidab heaks ka alternatiivsed hinnakujundusmeetodid tingimusel, et nende tulemused on kõrgemad kui eespool nimetatud meetodiga saadud.

⁽¹⁾ Vt Euroopa Keskpanga nõukogu 20. novembri 2008. aasta soovitus (rekapitalizeerimise hinnakujunduse kohta), punktid 5–7.

⁽²⁾ Võib olla vaja arvesse võtta eurosüsteemi mittekuuluvate liikmesriikide eriolukorda.

⁽³⁾ Näiteks lihtaktiad, mittepõhi 1 taseme või 2 taseme kapital.

Riigi kapitali tagastamise stiimulid

- (31) Rekapitalizeerimismeetmed peavad hõlmama asjakohaseid stiimuleid riigi kapitali tagastamiseks, kui turg seda võimaldab ⁽¹⁾. Lihtsaim viis anda pankadele stiimul alternatiivse kapitali otsimiseks on liikmesriigi riigipoolse rekapitalizeerimise piisavalt kõrge tulumäära nõue. Sel põhjusel peab komisjon kava kasutamise lõpetamise stimuleerimisel tavaliselt kasulikuks lisa liitmist kindlaks määratud alammäära ⁽²⁾. Ajas kasvamist ja intressimäära tõstmise tingimusi hõlmav hinnakujundusstruktuur tugevdab nimetatud toetuse kasutamise lõpetamise stimuleerimise mehhanismi.
- (32) Kui liikmesriik eelistab nominaalset tulumäära mitte tõsta, võib ta kaaluda üldise tulumäära tõstmist ostuoptsioonide või muude tagastamisklauslite kaudu, või mehhanisme, mis stimuleerivad erakapitali osaluse suurendamist, ühendades näiteks dividendide maksmise kohustusliku riigile tagastamisega, kusjuures summa ajas kasvab.
- (33) Liikmesriigid võivad riigi sekkumise ajutise iseloomu tagamiseks kaaluda ka piirava dividendipoliitika kasutamist. Piirav dividendipoliitika oleks kooskõlas reaalmajandusele laenamise kaitsmise ja abi saavate pankade kapitalibaasi tugevdamise eesmärkidega. Samas oleks oluline lubada dividendide maksmist juhul, kui see kujutab endast stiimulit uue erakapitali toomiseks põhimõtteliselt elujõulistesse pankadesse ⁽³⁾.
- (34) Komisjon hindab kavandatavaid tagastamismehhanisme üksikjuhtumite kaupa. Üldiselt: mida ulatuslikum on rekapitalizeerimine ja mida riskantsem on abi saava panga riskiprofiil, seda vajalikumaks muutub konkreetse kava kasutamise lõpetamise mehhanismi kehtestamine. Tulu määra ja liigi kombinatsioon ning vajadusel ja asjakohases ulatuses piirav dividendipoliitika üheskoos peavad abi saavate pankade jaoks kujutama endast piisavat kava kasutamise lõpetamise stiimulit. Eelkõige on komisjon seisukohal, et dividendide maksmise piiranguid ei ole vaja juhul, kui hinnakujunduse tase võtab õigesti arvesse panga riskiprofiili ning intressimäära tõstmise tingimused või nendega võrreldavad elemendid tagavad piisavad kava kasutamise lõpetamise stiimulid ja rekapitalizeerimine toimub piiratud ulatuses.

Põhjendamatute konkurentsimoontonutuste ärahoidmine

- (35) Pangandusteatis punktis 35 rõhutatakse vajadust kasutada rekapitalizeerimiskavade puhul ettevaatusabinõusid, millega välditakse abi kuritarvitamist ja konkurentsi kahjustamist. Pangandusteatis punkti 38 kohaselt ei tohi kapitalisüst olla suurem kui minimaalselt vajalik ega tohi abisaajal võimaldada ellu viia agressiivset äristrateegiat, mis oleks vastuolus rekapitalizeerimise põhiliste eesmärkidega ⁽⁴⁾.
- (36) Põhimõtteliselt, mida kõrgem on tulu, seda väiksem on vajadus kaitsemeetmete järele, kuna hinnatase piirab konkurentsimoontusi. Riigi poolt rekapitalizeeritavad pangad peaksid ka vältima rekapitalizeerimise fakti reklaamimist ärieesmärkidel.
- (37) Kaitsemeetmed võivad osutada vajalikuks riigiabist rahastatava agressiivse äritegevuse laiendamise vältimiseks. Ühinemised ja ülevõtmised võivad põhimõtteliselt kujutada endast väärtuslikku panust pangandussektori konsolideerimisse, et saavutada finantsturgude stabiliseerimise ja reaalmajandusse suunatud stabiilse krediidivoo tagamise eesmärgid. Et mitte anda riigi toetust mittesaavate konkurentide arvel eelist riigi toetust saavatele pankadele, tuleks ühinemised ja ülevõtmised üldiselt korraldada pakkumismenetlusena.

⁽¹⁾ Arvesse võttes rekapitalizeerimisinstrumendi liiki ja selle klassifitseerimist järelevalveasutuste poolt.

⁽²⁾ Arvestades asjaolu, et eespool esitatud meetodit võib mõjutada riski alahindamine kriisi eel, on see veelgi tähtsam.

⁽³⁾ Nimetatud kaalutlusi arvesse võttes võiksid dividendide maksmise piirangud olla piiratud näiteks ajaliselt või protsentuaalselt (teenitud kasumist) või seotud uue kapitali kaasamisega (makstes dividende näiteks uutes aktsiates). Juhul kui riigi kapital tagastatakse tõenäoliselt mitmes etapis, võiks ette näha ka ükskõik millise kokkulepitud dividendipiirangu järkjärgulise lõdvendamise kooskõlas tagastamisel tehtud edusammudega.

⁽⁴⁾ Arvestades reaalmajandusele laenamise tagamise eesmärki, ei ole põhimõtteliselt elujõuliste pankade rekapitalizeerimiskavade puhul vajadust bilansimahu kasvu piirangute järele. Põhimõtteliselt peaks see kehtima ka tagatiskavade puhul, välja arvatud juhul, kui esineb liikmesriikidevaheliste kapitalivoogude ümberpaigutamise tõsine oht.

- (38) Käitumisega seotud kaitsemeetmete ulatuse kindlaksmääramisel hinnatakse proportsionaalsust, võetakse arvesse kõiki asjakohaseid faktoreid ning eelkõige abi saava panga riskiprofiili. Kui väga madala riskiprofiiliga pankade puhul võib olla vaja vaid äärmiselt piiratud käitumisega seotud kaitsemeetmeid, siis kõrgema riskiprofiili puhul vajadus selliste kaitsemeetmete järele suureneb. Proportsionaalsuse hinnangut mõjutavad ka riigi kapitalisüsti suhteline suurus ja kapitaliga varustatuse saavutatud tase.
- (39) Kui liikmesriigid kasutavad rekapiitalseerimist reaalmajanduse rahastamise eesmärgil, peavad nad tagama, et abi aitab sellele tõhusalt kaasa. Sel eesmärgil peaksid nad kooskõlas riigi õigusega siduma rekapiitalseerimisega tõhusad ja jõustatavad riiklikud kaitsemeetmed, mis tagavad, et süstitud kapitali kasutatakse reaalmajandusele laenamise toetamiseks.

Läbivaatamine

- (40) Lisaks tuleks rekapiitalseerimine vastavalt pangandusteatele (¹) regulaarselt läbi vaadata. Kuus kuud pärast meetmete vastuvõtmist peaksid liikmesriigid esitama komisjonile aruande nende rakendamise kohta. Aruandes tuleb täielikult esitada järgnev teave:
- a) rekapiitalseeritud pangad, sealhulgas seoses punktides 12–15 ja 1 lisas nimetatud elementidega ning hinnang panga ärimudelile, eesmärgiga hinnata panga riskiprofiili ja elujõulisust;
 - b) nimetatud pankadele antud summad ja rekapiitalseerimise tingimused;
 - c) saadud kapitali kasutamine, sealhulgas seoses i) reaalmajandusele laenamise toetamise; ii) välistegevuse laiendamise ja iii) abi saavate pankade dividendipoliitikaga;
 - d) liikmesriikide kinnipidamine seoses tagastamisstiimulite ning teiste tingimuste ja kaitsemeetmetega võetud kohustustest ning
 - e) sammud riigi kapitalist sõltuvusest vabanemiseks (²).
- (41) Seoses läbivaatamisega hindab komisjon muu hulgas vajadust käitumisega seotud kaitsemeetmete jätkamise järele. Sõltuvalt turutingimuste arengust võib komisjon taotleda ka meetmetega kaasnevate kaitsemeetmete muutmist, et tagada abi piirdumine miinimumsumma ja -kestusega, mis on vajalik praegusest kriisist ülesaamiseks.
- (42) Komisjon tuleb meelde, et kui pank, mida algselt peeti põhimõtteliselt elujõuliseks, satub raskustesse pärast rekapiitalseerimist, peab avaldama nimetatud panga ümberkorralduskava.

2.3. Muude pankade hädarekapiitalseerimine

- (43) Põhimõtteliselt mittelejõuliste pankade rekapiitalseerimine peaks toimuma rangematel tingimustel.
- (44) Tulu puhul peaks eespool sätestatu põhjal põhimõtteliselt arvesse võtma abisaaja riskiprofiili ja tulu peaks olema kõrgem kui põhimõtteliselt elujõuliste pankade puhul (³). See ei piira järelevalveasutuste võimalust võtta ümberkorraldamise puhul vajadusel erakorralisi meetmeid. Kui hinda ei saa kindlaks määrata tasemel, mis vastab panga riskiprofiilile, peaks see siiski olema lähedane hinnale, mida nõutakse normaalsel turutingimustel sarnaselt pangalt. Ilma et see piiraks finantsstabiilsuse tagamise vajadust, on riigi kapitali kasutamine nende pankade puhul aktsepteeritav üksnes tingimusel, et panga tegevus lõpetatakse või viiakse läbi põhjalik ja ulatuslik ümberkorraldamine, sealhulgas vajadusel juhtkonn vahetus ja juhtimistavade muutmine. Seetõttu tuleb nimetatud pankade puhul kuue kuu jooksul alates rekapiitalseerimisest esitada kas põhjalik ümberkorraldus- või likvideerimiskava. Vastavalt pangandusteatises sätestatule hinnatakse sellist kava raskustes olevate äriühingute päästmiseks ja ümberkorraldamiseks antava riigiabi suuniste alusel ja see peab sisaldama asendusmeetmeid.

(¹) Vt pangandusteatis punktide 34–42. Vastavalt pangandusteatele ei ole vaja teatada kooskõlas komisjoni poolt heakskiidetud rekapiitalseerimiskavaga võetud üksikutest rekapiitalseerimismeetmetest ning komisjon hindab neid läbivaatamise ja tervendamiskava esitamise raames.

(²) Võttes arvesse rekapiitalseerimisinstrumendi omadusi.

(³) Vt punkt 28 laiendatud hinnakoridori kohta, mille kohaselt raskustes pankade suhtes kohaldatakse kõrgemat tulumäära.

- (45) Riigi kapitali tagastamiseni peaks päästmis- ja ümberkorraldamisetapis olevate raskustes pankade käitumisega seotud kaitsemeetmed olema põhimõtteliselt järgmised: piirav dividendipoliitika (sealhulgas dividendide maksmise keeld vähemalt ümberkorraldamisperioodil), juhtide töö tasustamise ja boonuste jaotamise piirangud, finantsstabiilsuse eesmärgiga kooskõlas oleva maksevõime suhtarvu kõrgema taseme taastamise ja hoidmise kohustus ning riigi kapitali tagastamise ajakava.

2.4. Lõppmärkused

- (46) Komisjon võtab arvesse võimalus, et rekapitalizeerimises osalemine on avatud kõigile konkreetse liikmesriigi pankadele või suurele osale neist ka vähem eristatud alusel ning suunatud aja jooksul piisava üldtootluse saavutamisele. Mõni liikmesriik võib näiteks administratiivsetel põhjustel kasutada lihtsamaid meetodeid. Ilma et see piiraks liikmesriikide võimalust lähtuda oma hinnakujunduses eespool esitatud meetodist, kiidab komisjon heaks hinnakujundusmehhanismid, mis toovad kõigi skeemis osalevate pankade puhul kaasa oodatava aastase kogutootluse tasemel, mis on piisavalt kõrge, et sobida erinevatele pankadele ja pakkuda kava kasutamise lõpetamise stiimulit. See tase peaks üldjuhul olema fikseeritud kõrgemal punktis 27 nimetatud I taseme kapitaliinstrumentide ülempiirist⁽¹⁾. See võib vastavalt eespool kirjeldatule hõlmata madalamat alammäära ja vastavat intressimäära tõstmise tingimust ning teisi eristavaid elemente ja kaitsemeetmeid⁽²⁾.

⁽¹⁾ Siiani on komisjon kõigi skeemis osalevate pankade puhul heaks kiitnud rekapitalizeerimismeetmed, mille puhul on I taseme instrumentide oodatav aastane kogutootlus vähemalt 10 %. Liikmesriikides, kus riskivaba tootlus erineb euroala keskmisest märkimisväärselt, võib olla vaja nimetatud taset vastavalt muuta. Muudatused võivad osutada vajalikuks ka sõltuvalt riskivaba määra arengust.

⁽²⁾ Madala alammäära ja selliste eristavate elementide kombinatsiooni näitena vaata komisjoni 12. november 2008. aasta otsust, abi N 528/08 Holland, *Aid to ING Groep N.V.*, mille puhul I taseme põhikapitalina kategoriseeritava *sui generis* kapitaliinstrumenti tulu saamiseks liidetakse fikseeritud osamakse intressimäär (8,5 %) üleproportsionaalsete ja kasvavate osamaksetega ning võimaliku kasumiga, mille tulemuseks on 10 % ületav oodatav aastane tootlus.

LISA

Aktsiate hinnakujundus

Aktsiad (lihtaktsiad) on 1 taseme põhikapitali tuntuim liik. Lihtaktsialt saadav tulu kujuneb tulevikus makstavast fikseerimata dividendist ja aktsia hinna muutusest (kapitali kasv/kahanemine), millest mõlemad sõltuvad lõpuks ootustest tulevaste rahavoogude/kasumite suhtes. Praeguses olukorras on tulevaste rahavoogude prognoosimine veelgi raskem kui tava-tingimustes. Märgatavaim faktor on seega lihtaktsiate noteeritud turuhind. Kuna noteerimata pankade puhul puudub noteeritud turuhind, peaksid liikmesriigid valima sobiva turupõhise lähenemisviisi, näiteks täieliku hindamise.

Kui abi antakse lihtaktsiate emiteerimisel (emissiooni tagamine), ostab liikmesriik tagajana kõik aktsiad, mida ei ostanud olemasolevad või uued investorid, madalaima võimaliku hinnaga (võrreldes aktsia hinnaga vahetult enne avaliku emissiooni väljakuulutamist). Emiteeriv pank peaks tasuma ka piisava märkimistasu⁽¹⁾. Komisjon võtab arvesse mõju, mida eelnevalt saadud riigiabi võib avaldada abisaaja aktsiate hinnale.

Panga riskiprofiili hindamise indikaatorid

Panga riskiprofiili hindamisel riigiabi eeskirjadest tuleneva rekapitalizeerimismeetme hindamiseks võtab komisjon arvesse panga positsiooni eelkõige seoses järgnevate indikaatoritega:

- kapitali adekvaatsus: komisjon hindab positiivselt riikliku järelevalveasutuse poolse läbivaatamise tulemusena koostatud hinnangut panga likviidsusele ja selle tuleviku kapitaliadekvaatsusele; sellise läbivaatamise käigus hinnatakse panga riskimäärasid (krediidirisk, likviidsusrisk, tururisk, intressi- ja vahetuskursirisk), varade portfelli kvaliteeti (siseriiklikult turul ja võrreldes kasutatavate rahvusvaheliste standarditega), panga ärimudeli pikaajalist jätkusuutlikkust ja muid asjaomaseid elemente;
- rekapitalizeerimise maht: komisjon hindab positiivselt piiratud mahus rekapitalizeerimist, näiteks mitte rohkem kui 2 % ulatuses panga riskiga kaalutud varadest;
- praegune krediidiriski vahetusinstrumentide vahemik: komisjon peab keskmisega võrdset või sellest väiksemat vahemikku madalama riskiprofiili näitajaks;
- panga praegune reiting ja prognoos: komisjon peab A-ga võrdset või sellest kõrgemat reitingut ning stabiilset või positiivset prognoosi madalama riskiprofiili näitajaks.

Nimetatud indikaatorite hindamisel tuleb arvesse võtta nende pankade olukorda, mis on raskustes praeguste erakorraliste tingimuste tõttu, ehkki enne kriisi oleks neid käsitletud põhimõtteliselt elujõulistena, nagu ilmneb näiteks selliste turunäitajate nagu krediidiriski vahetusinstrumentide vahemiku ja aktsiahindade arengust.

Tabel 1

Kapitali liigid

Kohustused	II tase
	Kindla tähtajaga võlakirjad
	Tähtajatud allutatud võlakirjad
Kõrgem nõutav tootlus	Kumulatiivsed eelisaktsiad või muud sarnased instrumendid
↓	I tase
	Mittekumulatiivsed eelisaktsiad või muud sarnased instrumendid
Suurem kahjumi katmisvõime	Muud kõrgekvaliteedilised hübriidinstrumendid
Varad	Reservid/jaotamata kasum
	Lihtaktsiad

⁽¹⁾ Vt nt komisjoni 13. oktoobri 2008. aasta otsus abi N 507/08 kohta (*Financial Support Measures to the banking Industry in the UK*), punkt 11, ja komisjoni 27. oktoobri 2008. aasta otsus abi N 512/08 kohta (*Rettungspaket für Kreditinstitute in Deutschland*), punkt 12.